

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Den 2 November 1776. Lördagen. No 88.

Böteborgs Allehanda.

Från Brandenburg af d. 21 Oct. En Officerare har i Brev ifrån La Prairie i Mont-Real berättat ibland andra, följande märkvärdigheter angående de wilde Koltlagen deromkring. = "Vi så dageligen se wilda, som komma at underkasta sig Angelika Sverwådet och wi äro nu så wande at se desse människor, som säga wi andra våra likar; ja wi umgås så vänligt och förtroligt med dem, som bröder och kamrater. Måsta delen af desse gå aldeles nakne, och et ullräcke, som de hölla om sig, är hela deras klädnad. Man ser ingen, som icke har en Silfverring i näsan och dronen belastade med åttilligt smide. Det är häpnansvärdt at se huru de hantera sina dron medelst en besynnerlige mode, som härskar ibland dem. De besitta konsten at afföndra den förtagiga delen af drat änha ned ifrån dronlappen och up igenom, rätt intil dron-Bråsten, hwarvid de hänga wigter samt skinner af drat så långt ned, at det räcker emot arlarna. Då ofta händer at den löfode huden brister af tyngden, ser det ut som hade de 2:ne snablar hängande i dronen; den ena lappen hänger under och den andre ofwan på drat. Desse wilde äro icke aldeles swarte, utan kopparsfärgade, hafwa icke krusige hår, som Morerne; utan assturne, undantagande en liten tofs midt på hufvudet. De sätta mycken skönhet deruti at färga ansigtet och den öfriga kroppen; jag har sedt ansigtet som waret röd-grön-gul-och blå-målade. Til ex. de draga en röd strek åfswan ifrån pannan öfwer näsan til kinden; i hvilken strek de innefatta smärre blå strekar. Af ansigtet måla de således ena hälften gul, och andra hälften grön; men ögonen innefatta de med rödt; ju beofigare målning, ju skönare. Dertil kommer åfwen at de måla halsen och bröstet rödt, samt öfra delen af hufvudet, så långt håren äro assturne. Deras Fruntimmer låta håren wäxa långa, hwilka de bena eller stissa midt i hufvudet; de måla sig icke så, som Monspersonerne, utan en enda röd strek, imellan håren på hufvudet, där de särdeles, utgjör hela deras prydnad. Omkring underlifwet draga de en liten räcke, som icke räcker til knäs; äro för öfrigt små til wårten och hafwa gansta små fötter och händer. Fastän desse skönheter äro kopparsfärgade, så måste jag likwål lemna, at jag ibland dem sedt många fulkamlige skönheter. De hafwa utomordenligt fin hy och eldiga ögon. I arbetsamhet öfwerträffa de våra Tyllsta Fruntimmer, och alt hwad de se, kunna de gjöra efter; i stick-sömm äga de en besynnerlig färdighet. De äro åfwen så behagfulla som de Europeiske, om icke mer, och när de icke kunna hjälpa sig tillräta med språket, så tala de desto mer med mirer och årbörder. Nyligen besökte jag tillika med wår General och några andre Officerare de wildas hemwist, en mil härifrån: wi sågo både wackra och sula q:insfolk; men på et ställe träffade wi en werkelig beauté. Hon war 17 år gammal, och war gifte för et år sedan med en af de anseeligaste män deromkring, som tyktes ytterst jaloux, emedan han icke kunde wära et ögnablick ifrån henne. En af våra Officerare gaf henne, under det mannen wände ryggen til, en släng-tyf, den hon beswarade med et blygsamt leende, och återstakade mångdubbelt, så snart hennes man åter wände sig bort. När wi togo affled, frågade wi mannen, som talade bruten Fransyska, om det war lofsifwet at tyga hans Fru, hwilket han med mulet ansigte til-

tät. 3 Deras hus äro eländige, bestå af sammanstödde trä, och dyne äfwantil för röken, utan fensler och eibstaden midt uti dem. De hafwa inga sängar, utan ligga på jorden, öfwerhöjde med samma täcke, som de brukar till kläder, om dagarna. De lefwä endast af jagt, och när de gå ut, warar jagten gemenligen 6 til 8 weckor, innan de komma tillbaka. De äta intet annat än kött, dels rådt, dels kallskott, och dlurens påsar sälja de, för dyer pris, til ängelste Köpman.

Carlstad d. 25 Octob. Igenom et önnogt vägn, som i desse dagar faller, förut att matubrisen, som förut warer gamla kånbar uti Fjeder och Sjödar, till swärdt hinder för Qwarnar och Wattwerk, torde til stor del hjelpas. - Af tidiga frostnätter har mullet mycket lidet. - De gångbara Farsoter hafwa nu här i Staden och häromkring börjat lägga sig.

Den 15 dennes wigdes uti Dtra Ållerud Adjunctus Ministri S. Carl Kihlman och Jungfru Otén, en dotter af HofrättsCommisarien Otén.

Den 22 dito blef äfwen Bataljons Prædikanter, Mag. Magnus Wiscaror uti ägta stånd förenad med Jungfru Kundstedt, Dotter af Kongl. Secretæren Kundstedt på Sjöstad uti Hnehäradss Götta.

En man här i negden, har i Carlstads Sibning låtet kundgjöra, det han vill gifwa all nödig underrättelse om Bistör et, samt hwarest Biskopar för bästa pris skä af erhålla, til dem af Herrar Ståndsperjoneer, som gifwa sina namn på dyen sedel til Bottryckaren Hr Widblad i Carlstad, jämte något belöfning på belögheten af deras gårdar, at deraf kan dömas, huruvida skallet är tjenligt för Bien, och underrättelsen sammanas derest.

Wenersborg d. 10 Octob. Hans Kongl. Maj: har i nåder förordnat Lagmannen, Walborne Her D. Fr. Hummelshelm, at 3 weckor söderst Landshöfdingens Ambeter härstädes.

CarlsCrona d. 26 Octob. En af Lybilla Förälbrar uti Prag född Student, betännd Jacobum Gerson, blef, förleden Söndag, eller den 20 ester Trinitatis, efter behörige föregångar förhör, af 3ne Amni aliters Consistorii ledamöter, uti des Christendoms kundskap, uptagen uti vår Lutheriska Församling, och uti Lybilla kyrkan döpt af Församlingens Ryrkoherde Hr Mag. Wolff, och antog det namnet Johan Gerhard. Efter unfänger dop hembar han til Gud och til sina mågslörare en rårande tackfägelse, som han felf författat och härhos i öfwerfättning följer. Wittnes wid det heliga Döpet wero: vice Admiralen, Landshöfdingen och Ridb. Hr Baron v. Majalin, Hr Justitia-Borgmästaren Ellers, Hr Hof-Secret. Winkler, Hr Admiralters-Capitulen Butch, och Herr Bruks-Patron Winkler, samt Fru Grefwinans Wachtmeister, född Trölle, Fru Borgmästarinnan Jönsson, född Borgh, Fru Pastorlan Wolff, född Broct, och Mademoisellerne Hackson och Petersson &c.

Johan Gerhards tal efter Döpet.

Sedan jag med fullkomlig öfwerfägelse aflagt min tros bekännelse, och berättat worden döpt, wil jag i dag offentligen bewisa min tacksamhet emot Gud, som ledan i min förra Judentöm, hade låter sin nåd och kundskap i Christo Jesu gå up öfwer mig, och nu, mera fullteligen öfwerfägat mig här genom en hans heliga namns rättfina Bekännare, at ingen kan wärdä salig, med mindre han tror på den Tre-nige Guden, Fader, Son och helige Andä. Jag måste tillfä, at jag istän ingdoms ären icke waret på rätta wägen. Efter härkomsten är jag wiserligen utaf det Felflaget som Gud urwale, och hafwer jag också hiintills hoppats på den Mesias, hwilken Gud strart efter Syndafallet i Paradiset utlofwade, och om hwilken Propheeterna spådt hafwa, men denna Jesus, uti hwilken alla Propheetierna äro gångna i

Jubbordan, hafwer jag, sittande i mörket, förkastat, så at jag också kan säga med Herrans Apostel, at jag endast warer en Christi förskämare och Hans namns Tjende. Jag har fördenkul ordsak, at utbrilla med David: Herre! tänk icke på mina ungdoms synd, och förlåt mig mina misgjeringar. Dock, den jag förut batat, honom ålstar jag nu, hwars tjende jag warer, den samma dyrkar jag nu. Jag beskänner nu offentligen, at Jesus Kristus är Herren, Gud Fader til äro. Han är den, som af Gudi utlofrad blef, at han skulle förlösa Israel af alla hans synder. Han är den, som genom sit Offer hafwer återlöst mig och hela werlden. Den som tror på honom har är rättfärdig. Sack ware fördenkul den Gudomliga nåden, som hafwer fört mig utur mörket hit til den allena saliggjörande Religionen. Ach! at Gud också wille låta sit ljus upgå öfwer mina Förwanter efter ljödet, som ännu sitta i mörket, Ach! at de dock måtte komma til Christo och hos honom allena söka ro för sina själar. Gud wälsigne Rungen! Gud wälsigne denna Staden! Gud wälsigne alla Inwånare i den samma! Gud wälsigne alla mina Wälgjenningsmän, som för Christi Kul hafwa uptaget mig såsom en främling, och bewist mig så många wälgjeringar! Han wedergålle dem det, här i tiden och i alla Ewigket. Amen.

Förefattning af Motion, eller Kroppsrörelser. (Se föreg. No 87.)

Simmande är en motion, som aldrig nog kan berämmas. Det är underligt, at en så högst nyttig sak så liden brukas i ättillige Länder. Hvad är angelägnare, än kunna fria sig ifrån döden, i et Element, med hwilket wi så mycket umgås? När Romrarne stulle beskrifwa en såkunnig eller oduglig människa, war deras ordspråk: Nec litteras didicit nec natam. (Han kan hwarken läsa eller simma). Utom den hälsofamma rörelse, lemmanne härigenom winna, astwättas den damm, stöf och orenlighet, som blandar sig med swetten och hindrar indunstningen i warmt wäder. = Böjning i kallt watten, finne wi, war ålagd Judarne, såsom en del af yttre Guds tjenssten. Holländarne äro renlige i sine hus och på sine gator, utan at de, kan hända, weta, at renligheten är af yttersta nödwändighet i deras låga och sugtiga Land. En Jude och en Muselman öfwa sine twagningar och aktitioner, hwiltas ändamål, kan hända, de icke weta warer förekommande af sutdomar och åtommar på huden, af samlad orenlighet, naturlige, i warma Estimater. För samma ordsak wille jag hafwa Wattenbad och Simmande på det högsta recommenderade om sommartiden. Men derwid aktas at man ej är för länge i watten i sänder, hwilket mer stulle förswaga än styrka. Til desse anförde slag af rörelser, wil jag lägga löpande på strids, bollkastning, volant, kugel-spel &c.

At Tala och Låsa med hög röst, at Sjunga och Skratta, besörbra blodets cirkulati n genom lungorne, och stärka desse angelägne werktrog, måtteligen brukade. Den sista har dock företrädet framsör dem alla, så mycket mer, som själen der är medverkande. En wis lärde man har sagt: Hwar gång en människa skrattar, ligger hon något til sin ljötid.

(Fortsättu. härnäst.)

Til Götheborgs Allehanda.

Att förra Numret af Götheborgs Allehanda har en okänd förefogel at pryda Altanerne på Ryrkotornen här i Staden, som uti Hannover och Göthen, med stora och blommande Lanternor. Detta är en erindran, hwars wertfullande twiswels utan alle wara äfwer så wacker, som nyttigt, och torde förmodeligen Ryrkans wal kunna besörda denna kostnad. Men denna min goda wän tyckes ej förstå min mening, då han talar om lykior på Ryrkotornen. Hvem ser icke at jag menat Ryr-

Fogbeds muren; denne er det som nu ser sig fattig ut, och jag med flere gerna skulle se wore strad med lyktor; Lytta Kyrkomuren har man längesedan sedt illuminerad: Hwarsföre icke då den Swenska?

Obscurus.

I Domkyrkan prädikar, näst. Söndag: Ottesängen, v. Pastorn Hr Hummel Högmåsan, v. Lectorn Hr Klewerström, Afstonsängen, Stads-Comminist. Hr Mag. Nordblom.

I Christinå, eller Lytta Kyrkan, Högmåsan, Hr Kyrkoherden Mag. Brag, Afstonsängen, Hr Kyrkoherden Müller.

I Garnisons Kyrkan, Högmåsan, Hr Regiments Pastorn Grimbeck, Afstonsängen, Extra Battail. Präd. Hr Böcker.

Inkommande Skeppare: W:m Mab ifrån Hull med Barlast och Smör, D. Brovning ifr. Lieh med Barlast, J. Thompson ifr. Hull med Barlast, W. Rey ifr. Dunde med Barlast, J. Johnson ifr. Turgburn med Stenkol, G. Schale ifr. Duntirpen, J. Laing ifr. Lieh med Barlast, H. Dau ifr. Hamburg, P. Steinorth ifr. Amsterdam med Styckegods.

Utgående: George Fortune til Bristol, Joseph Thompson til London, James Grant och Anthony Rusten til England samt John Thompson til Hull, Hindrik Heeres Koender til Amsterdam med Järn och Bräder, Hans Sager til Island med Sill, A:ndt Dunes Wiser til Amsterdam och David Brovning til Camphier med Ostindiska waror.

Windens förändring. Winden war den 31 Nordost och den 1 Nov. Sydost och Dillig.

Merel-Cours d. 30 Octobr.

Hamburg 69 = = = = = Mark R:mt.
Amsterd. 64 och treskerbedels Mark R:mt.

Kundgjörelser.

Hos Herrar Georg Bellenden och Compagnie finnes et litet partie Finsk Talg til salu.

Hos Collega Molin finnes följande böcker til salu: Bälteers Postilla i wälst band 10 Dal. Gezelii Nya Testamente i nytt wälst band 12 Dal. Meltenii Lexicon Antibarbarum 1742 wälst band 14 Dal. Keineccii Biblia Hebraea francst band 8 Dal. Biskop J. h. Botwidi Likprädik. öfwer Höghstjälig Konung Gustaf Adolph när Desz Bekamen jordades i Gräminka Kyrkio i Stockholm Stockh. 1634 20 öre. Iwenne Predikningar wid Gustavi Kerkjos i Göteborg Inwigning, häline om Larsmåso marknad d. 10 och 11 Aug., den 1:sta om Kerkjors rätta bruk och den 2:dra om Kerkjors inwigning af Andr. Pryz Tryckt Stockh. 1634 1 Dal. Likprädikan öfwer Marcus Laurison på Walda gå d, tillika med desz Personalier, hwaraf äfwen kan ses hwad denna M. Laurison wid flere tillfällen stänkt och kostat på Ky:lorne i Walda och Slåp, hållen 1662. 1 Dal. 16 öre S:mt.

Påminnes än en gång, at den, som lånt Argi Tidningar, täktes med första återställa dem til Utgifswaren.

N:o 89 utkommer nästkommande Tisdag.